

Гудима О.В.
кандидат економічних наук, доцент
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя, Україна

РЕСУРСНО-ІННОВАЦІЙНЕ ЗАМІЩЕННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ

Парадокс сьогодення концепції інвестування полягає в тому, що насамперед фінансові ресурси вкладаються у високоприбуткові проекти видобутку сировинних ресурсів. Цілі регіони будують свій розвиток саме на ресурсній складовій інвестиційної економіки. Світовий розподіл праці призвів до того, що технологічні центри інтелектуального бізнесу сконцентровані в розвинених країнах і саме вони мають все більший попит на природно-сировинні ресурси, що видобуваються в переважній більшості в інших регіонах, орієнтованих на матеріально-ресурсний бізнес. Зменшення ресурсного потенціалу в цих регіонах почне відігравати свою роль вже в найближчому столітті. І якщо нині сформувався певний баланс у розвитку регіонів, заснований на ринковому ціновому регулюванні доходів від різного виду бізнесу, то при зменшенні ресурсного потенціалу у сировинних регіонах виникне низка фінансових, і як наслідок, соціально-економічних проблем.

Цілком очевидно, що розвинені регіони шукають вихід у вигляді ресурсозбереження як тактики розвитку та ресурсозаміщення як довгострокової стратегії. При вичерпуванні одних видів ресурсів вони поступово замінюються іншими через вдосконалення техніки та технології. Однак це призведе до того, що ресурсно-орієнтовані регіони в не такій вже далекій перспективі можуть виявитися не при справі в світовому поділі праці, втративши велику частку у структурі національного продукту.

Єдиним виходом для таких регіонів є проведення вже в даний час такої ресурсно-інноваційної політики, яка може вивести регіон на новий рівень економічної системи, стратегічно конкурентоспроможної та орієнтованої на збалансовану економіку із зростанням потенціалу. Впровадження інноваційних технологій і техніки вимагає створення потужної системи проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що в більшості випадків, нині не по кишені більшості сировинних країн. Наростання відставання в інтелектуальних ресурсах стає перешкодою для проведення ефективної ресурсно-інноваційної політики. Отже, позитивною стороною світової інтеграції та глобалізації могла б стати інноваційна підтримка з боку країн інтелектуального бізнесу регіонів із матеріально-ресурсним сировинним бізнесом. Ця підтримка має висловитися у новій концепції інвестиційної допомоги регіонам, що розвиваються, з боку загальносвітових фінансових інститутів. Основним принципом нової концепції має стати розвиток інноваційного для регіону бізнесу, заміщуючи ресурсний бізнес, який спадає. Н.І. Костецька зазначає, що «ресурсною передумовою економічного зростання є не долучення до нових технологій як таким, а технологічне лідерство, зрозуміло,

не у всіх, але хоча б у деяких важливих напрямках. Якщо країна не знайшла таких технологічних ніш, то вона змушена йти в ар'єргарді оволодіння новими технологіями та задовольнятися щодо меншим обсягом доданої вартості» [1, с.53].

Розвиваючи відомі підходи до класифікації регіонів [2], автор вважає, що соціально-економічні системи можна класифікувати за такою ознакою:

- споживання ресурсів;
- ресурсно-виробничі відносини;
- конкурентна база систем.

Подібна класифікація відображає не тільки історично сформовані позиції, по суспільному поділу праці, але і стратегічні цілі управління регіонами, закладені у довгострокову виробничу політику. Деякі країни проводять цільову політику переходу в інноваційні (наприклад, Китай), усвідомлюючи стратегічні можливості та цілі розвитку. На жаль, перехід України до інноваційних регіонів йде вкрай низькими темпами та традиційне тяжіння до ресурсного використання потенціалу очевидно.

Орієнтація у виробничих відносинах впливає і на привабливість регіонів, як інвестиційну, так і соціальну. Переважний характер того чи іншого чинника, закладеного основою конкуренції, поляризує регіони, роблячи неможливим реальне конкурентне порівняння їх між собою. В основу економіки таких систем закладена різна база, яка робить неефективним конкурентне порівняння, оскільки система показників, яка формує кінцевий ВВП таких регіонів буде різна. Різниця в ресурсному споживанні може бути компенсована лише шляхом підвищення економічного потенціалу регіону (системи) та його конкурентоспроможності. Підвищення економічного потенціалу можливе лише через рахунок проведення політики інноваційного розвитку. Орієнтація регіону на один із елементів «збіднює його можливості у конкуренції. Таким чином, очевидна необхідність диверсифікації потенціалу.

Можна виділити формальні показники, що характеризують інноваційно-орієнтовані системи:

- видача ресурсів у максимально переробленому вигляді;
- максимальна довжина технологічного ланцюжка (кількість переділів);
- максимальна ціна умовної одиниці продукції (питомої трудомісткості);
- максимальний випуск кінцевої продукції - мультиресурсних виробів.

Відповідно до розглянутого поділу Україна належить до ресурсозатратних регіонів, які вимагають для підвищення конкурентоспроможності проведення додаткових заходів.

Технічне переозброєння - дуже болісний процес, що порушує сформовану систему внутрішнього та зовнішнього функціонування системи. Чим менше його тривалість і вартість, тим більше шансів у системи зберегти та покращити конкурентні позиції. Тому при ухваленні рішень про вдосконалення технології чи переході на принципово нову технологію необхідно віддавати собі звіт у тому, які витрати і коли доведеться зробити в процесі зміни технологічного способу, що вводить.

Впровадження інновацій стикається з проблемою втрат ресурсів за різними поколіннями технологій [3, с.228]. Залежно від переваг стадій технологічного циклу визначається технологічна структура держави (технологічний уклад) ступінь інноваційності та, відповідно, ступінь втрат ресурсів. Чим вище технологічний уклад у суспільстві, тим менші втрати.

Важливою умовою є зростання ресурсного потенціалу. Об'єднуючи між собою ці дві умови можна запропонувати концепцію ресурсно-інноваційного заміщення.

Ідея ресурсно-інноваційного заміщення заснована на організації циклу безперервного ресурсно-інноваційного розвитку. Сутність цього циклу полягає в безперервному розвитку ресурсів та переходу їх через ресурсну в інноваційну стадію, а потім знову в ресурсну на новому рівні.

Інноваційна стадія в нашому розумінні буде короткостроковим динамічним станом ресурсів, стадією їх перетворення на нові ресурси, які замінюють звичні ресурси суспільства. При цьому інноваційна стадія торкається як сутності ресурсів, так і застосовувані процеси їх перетворення, використання та розподілу.

Ресурсне перетворення торкається як окремих ресурсів (які перетворюються на нові ресурси), так і формування нових ресурсів за рахунок інноваційної стадії перетворення ресурсів на метаресурси. Метаресурси є стадією об'єднання ресурсних можливостей на етапі інновацій ресурсів, тобто. певною мірою метаресурси є гіперсполукою системних. можливостей окремих ресурсів у процесі перетворення їх властивостей у властивості ідентичні розвиненим властивостям первісних ресурсів.

Таким чином, інновації є економічним процесом, що дозволяє досягти двох цілей:

- підвищення ефективності соціально-економічної системи за рахунок цільового переходу ресурсів з масових до якісних;
- збереження балансу та зростання економічного потенціалу системи.

Отже, максимізація випуску продукції при зміні будь-якого ресурсу всередині групи або між ресурсами різного виду буде основним показником оцінки ефективності використання ресурсів та можливості їх заміни.

Література:

1. Костецька Н.І. Стратегічне управління потенціалом підприємства: теоретико-методичні аспекти / Н.І. Костецька – «Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут» № 20, 2021. С. 51 – 55
2. Проскура В. Підходи щодо розроблення економічного механізму ресурсозабезпечення регіону в умовах євроінтеграції /В. Проскура, О. Максютова / Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць. Вип. 2 (23). / Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. С.95-104
3. Юринець З.В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика : монографія / З.В. Юринець. – Львів: СПОЛОМ, 2016. – 412 с.